

Samlingskraft Lildstrand

Hvad er basis for Lildstrand og hvad skabte stedet

Fortiden

Det Lildstrand vi kender i dag
har ikke altid været der...

Littorinahavet (Stenalderhavet)

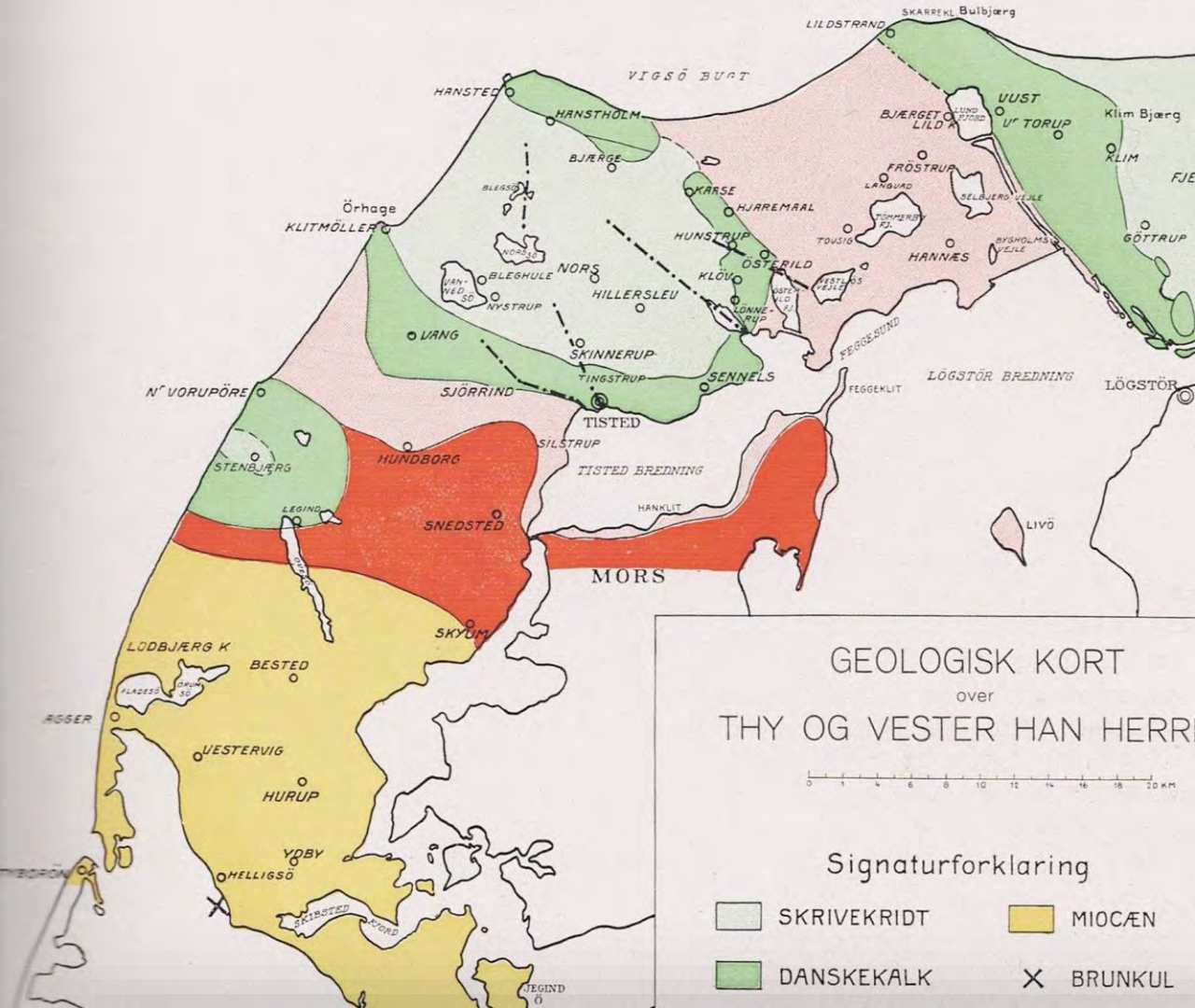
Kort over Thy, der viser havets største udbredelse i egnen efter sidste istid.

Hvor langt havet har gået ind langs vestsiden af Thy vides dog ikke, da arealerne her er dækket af flyvesand.

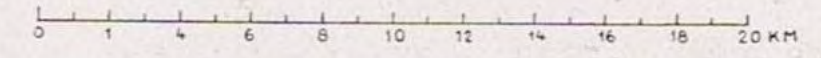
De vandrette streger ud for Thyborøn kanal angiver, at der var land her

(A. Jessen i "Landet mod Nordvesr i 1947")

GEOLOGISK KORT over THY OG VESTER HAN HERR

Signaturforklaring

SKRIVEKRIDT	MIOCÆN
DANSKEKALK	BRUNKUL
MOLER	FORKASTNING
OLIGOCÆN	HAVSAND m.m.

S.A. ANDERSEN

Geologisk kort over Thy og Vester Hanherred

Fra "Landet mod Nordvest 1947"

2000 år siden

Stenalder og Bronzealder:

Der er flintminer på Bulbjerg og på Hanstholmen...

Der er fundet flint i Norge - selvom det ikke naturligt forekommer her..?

Er det mon herfra..?

1000 år siden

Vikingetiden

Gorm den gamle og Harald Blåtand

Limfjorden er central for kongemagten og Aggersborg bygges og er base for alle udfald mod Europa, England og Norge.

Der sejles ud gennem Lundfjord til havet og Bulbjerg er landkending ved ankomst udefra.

Klimaændring ca. 1100

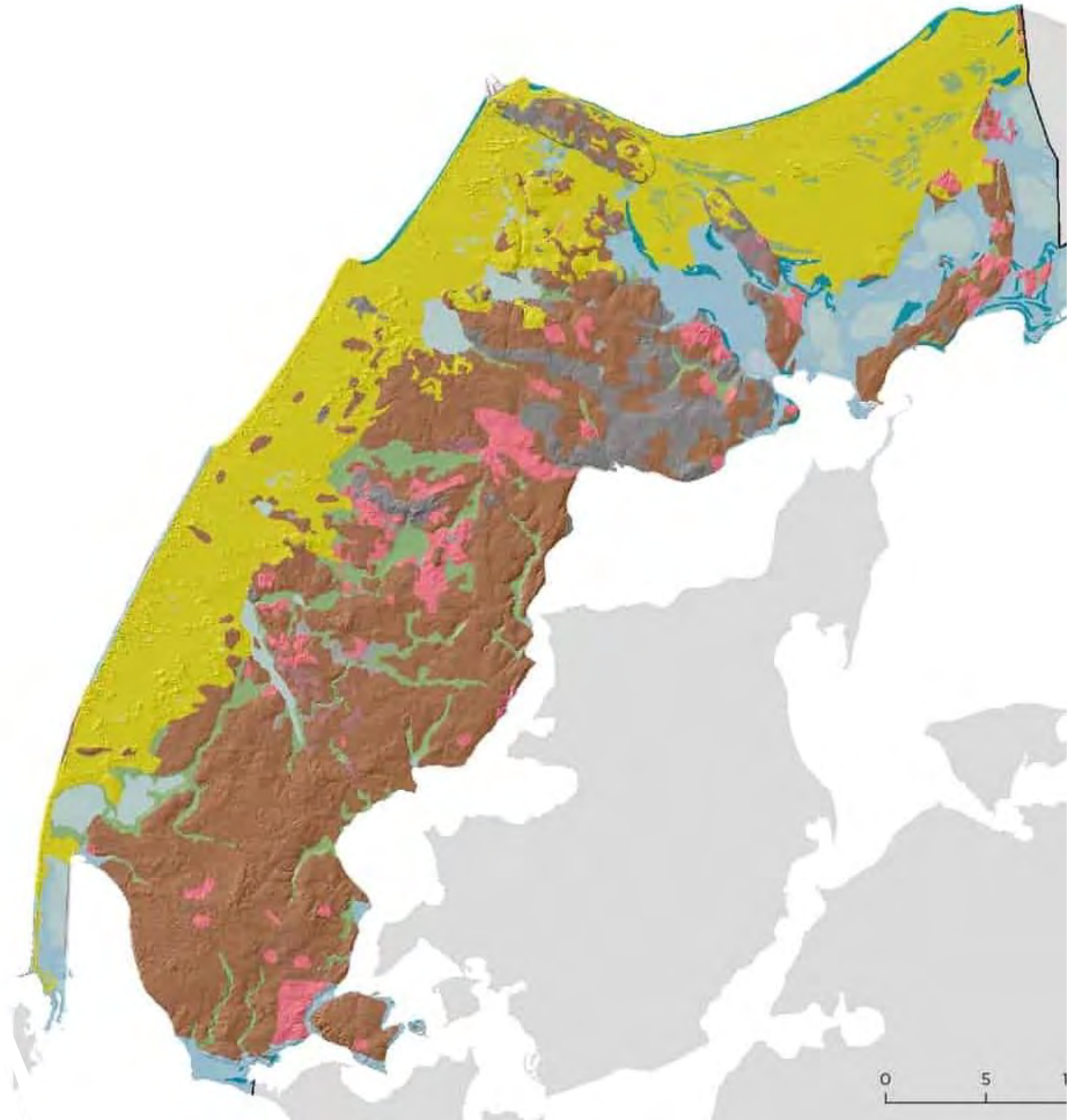

Det bliver koldere - Østenvinden bliver til Vestenvind...

Sandet kommer fra syd og skaber nye kystlinjer

Kortet viser udbredningen af flyvesand i Thisted kommune (markeret med gult)

Er det sandet, der lukker Thyborøn kanal og forbindelsen fra Lundfjord til havet i 1200 tallet og gør Limfjorden til indsø med brakvand kun med adgang fra øst...

1400 tallet

Sandflugten plager kystområderne og gør det svært at drive landbrug langs kysten og befolkningen tvinges til at flytte længere ind i landet.

Men ved “hagerne“ bliver man boende.

Sandnæshage, Lildstrand, Ørhage, Klitmøller og Helshage og Roshage I Hanstholm

Skudefarten på Norge opstår i slutningen af 1400 tallet

HanHerred er træfattig og i Norge er der træ
og tømmer i rigelig mængde, der sejles til
Danmark og byttes med mel, malt og flæsk.

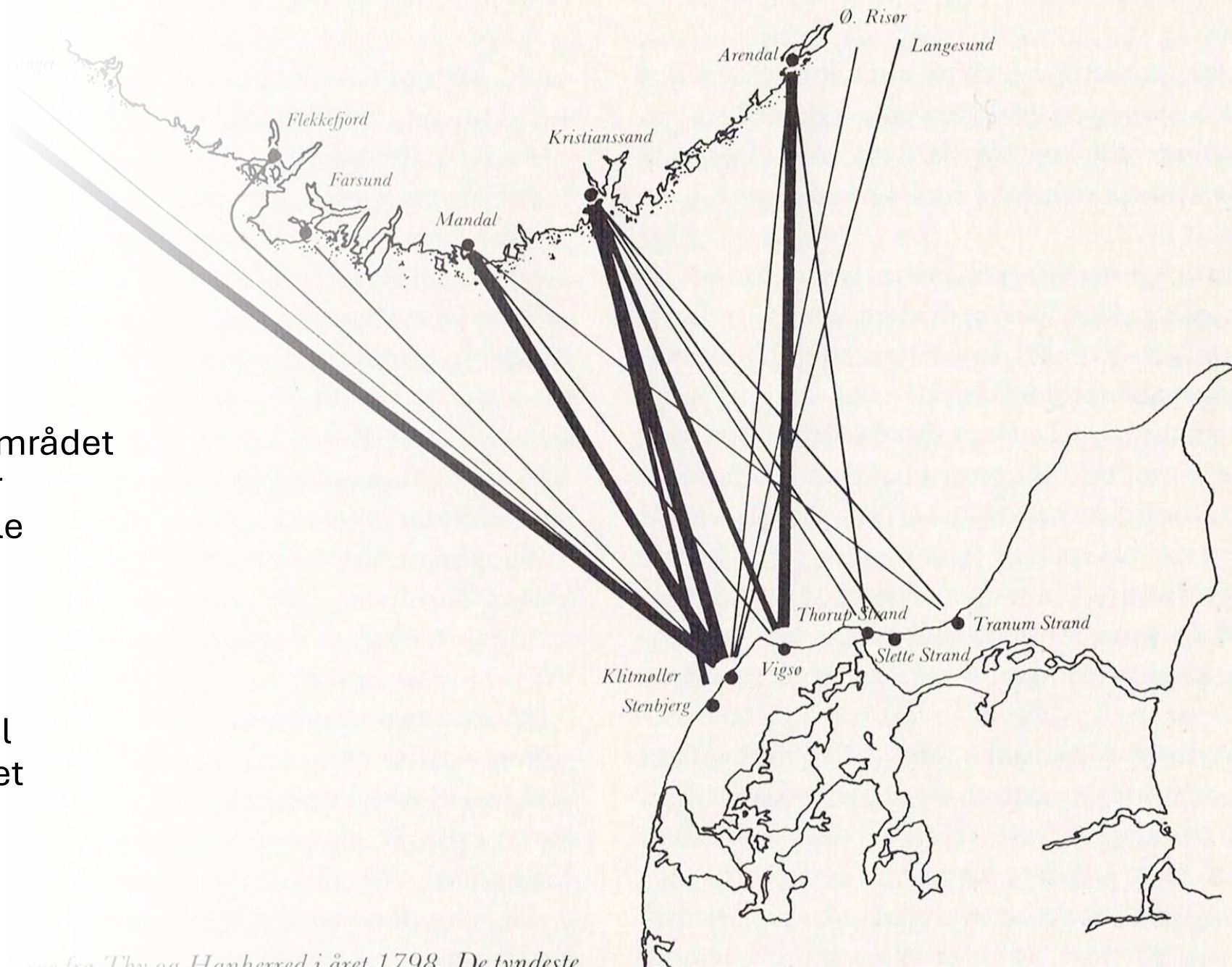

*Maleri på et standur, som skippere og redere fra Klitmøns
skænkede Vester Vandet kirke. Det regnes for den eneste, tro-
bilding af en sandskude.*

Skudefartens ruter og forbindelser

Der er stor indtjening i området
på skudehandelen og især
Klitmøller og Vigsø er lokale
handelspladser.

Der sker tillige anløb af
Lildstrand med tømmer til
Købmand Græsbøll, Bjerget

Handel på kysten

Skudehandlen var ikke ufarlig og skibe gik ned med last, mand dog mus....

Man samarbejdede og der var flere ejere af hvert skib sådan mindskede man risikoen....

Man var afhængig af hinanden for at tingene kunne lykkes....

Var det begyndelsen på samlingskraften..?

Vid lastageplatsen Lökken vid Vesterhafvet.

1825 Aggertangen gennembrydes i en orkan...

Der sker først gennembrud ved Agger, der senere lukkes igen i 1877 - men en ny gennembrydning var allerede kommet ved Thyborøn i 1863 ved ny stormflod....

Åbningen af Limfjorden mod vest betyder en kraftig nedgang af skudefarten på kysten, da skibene i stedet sejler ind til Lemvig eller Struer

Stor Mandsa 1860
Efter Generalstab 1882
Forandring 1893

Station
Harboøre
Hygum K

Limfjordslandet 1725

Pontoppidans "Danske Atlas" beskriver området som værende træfattigt og meget sandoverføgen....

Der er ingen bebyggelser langs havet og Limfjorden er brakvand og stedet, hvor man fisker fladfisk, ål, ulke og sortkutlinger... i rigelige mængder .

Om Udstrækningen af de store Vejler i Vester Han Herred før Inddæmningen fandt Sted faar man et godt Indtryk af dette Kort fra 1795. Over de fleste af Vejlerne fandtes farbare Vadesteder, der flittigt benyttedes af Hannæsboerne. Uden Risiko var denne Trafik dog ikke, og Tiderne igennem har adskillige Mennesker sat Livet til paa Turen over Vejlerne.

Fiskeri på havet

Bonde og fisker

Fra de små gårde langs havet blev der drevet fiskeri på havet i små både som supplement til det sparsomme landbrug.

Fiskeri i havet var frit.

Fangsten blev solgt til folk længere inde i landet og fiskeriet var ikke organiseret

Fisker fra Agger. Fiskeren er paa Vej hjem med Dagens Fangst en Rygkurv. (Kopi efter Fotografi af Overlæge Kjær, Hürup).

Den farlige nabo

- Stormene og magtesløsheden og dødemandsbjergene

“Jernkysten” Strandinger

Vestkysten har gennem tiden været frygtet og mange strandinger her har betydet tab af liv og værdier.

Også på kysten ved Lildstrand og Bulbjerg er der sket mange strandinger gennem tiden uden at kystboerne har kunnet hjælpe.

Det Nørrejske redningsvæsen etableres i 1852

En central person i opbygningen af det Nørrejske Redningsvæsen var C.F. Claudi, opvokset i Lemvig og Strandingskommisær.

Der blev etableret redningsstation Lildstrand i 1852 samt andre steder langs kysten.

Allerede i 1851 ankom et raketapparat, indkøbt i England til Lildstrand.

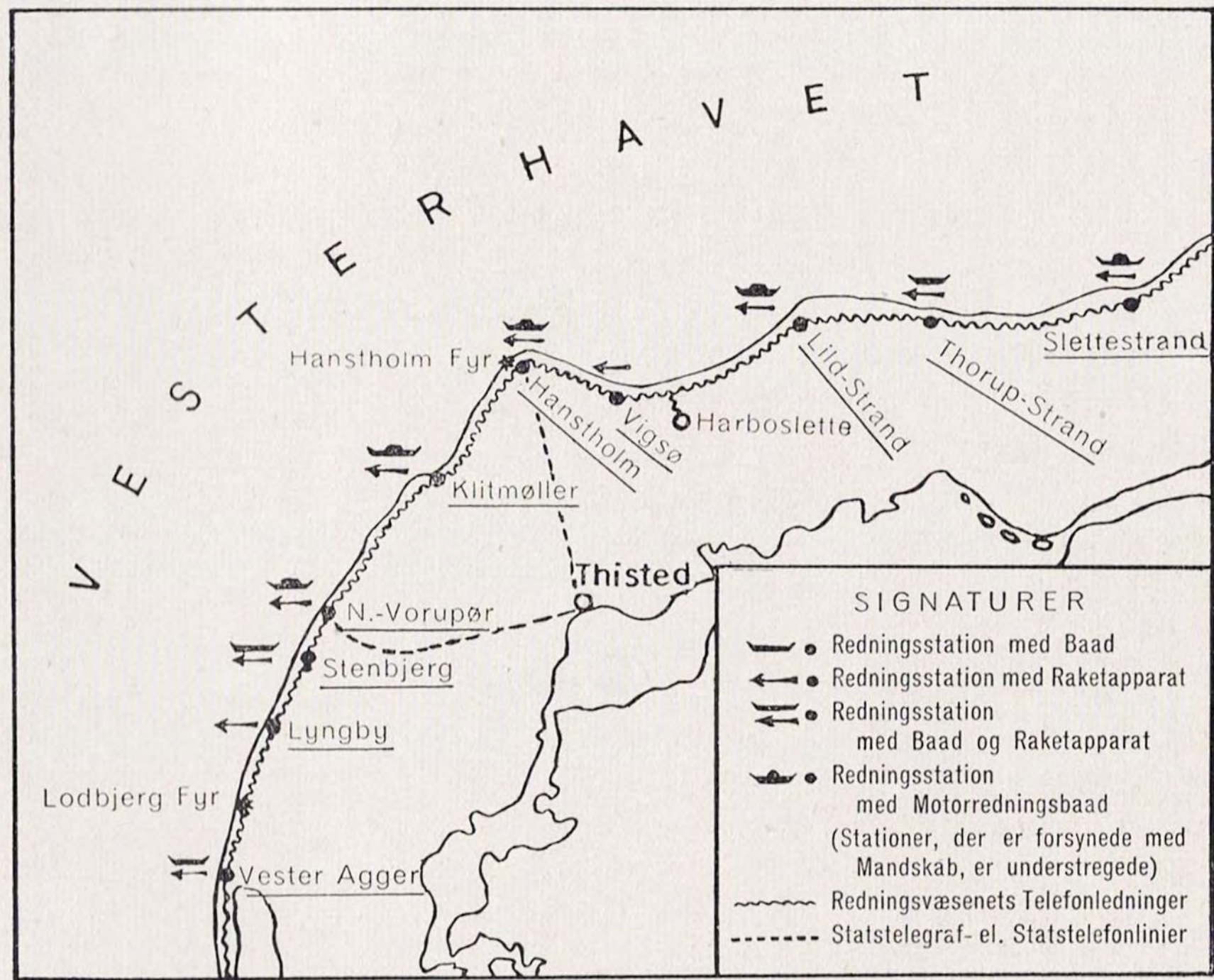
I 1854 blev det første redningshus bygget i træ og der ankom redningsbåd bygget i København til stedet

---

Stifteren af det danske Redningsvæsen, Kammerraad Claudi

Udsnit af Kort over Redningsstationerne i Kongeriget Danmark ved Udgangen af Marts Maaned 1946 omhandlende Redningsstationerne i Thy og Han Herred.

Redningsstationen i Lildstrand

Organiseringen af redningsvæsenet var meget decentralt og det var overdraget til hawboerne selv at bygge organisationen op

Den religiøse vækkelse langs kysten i 1870'erne

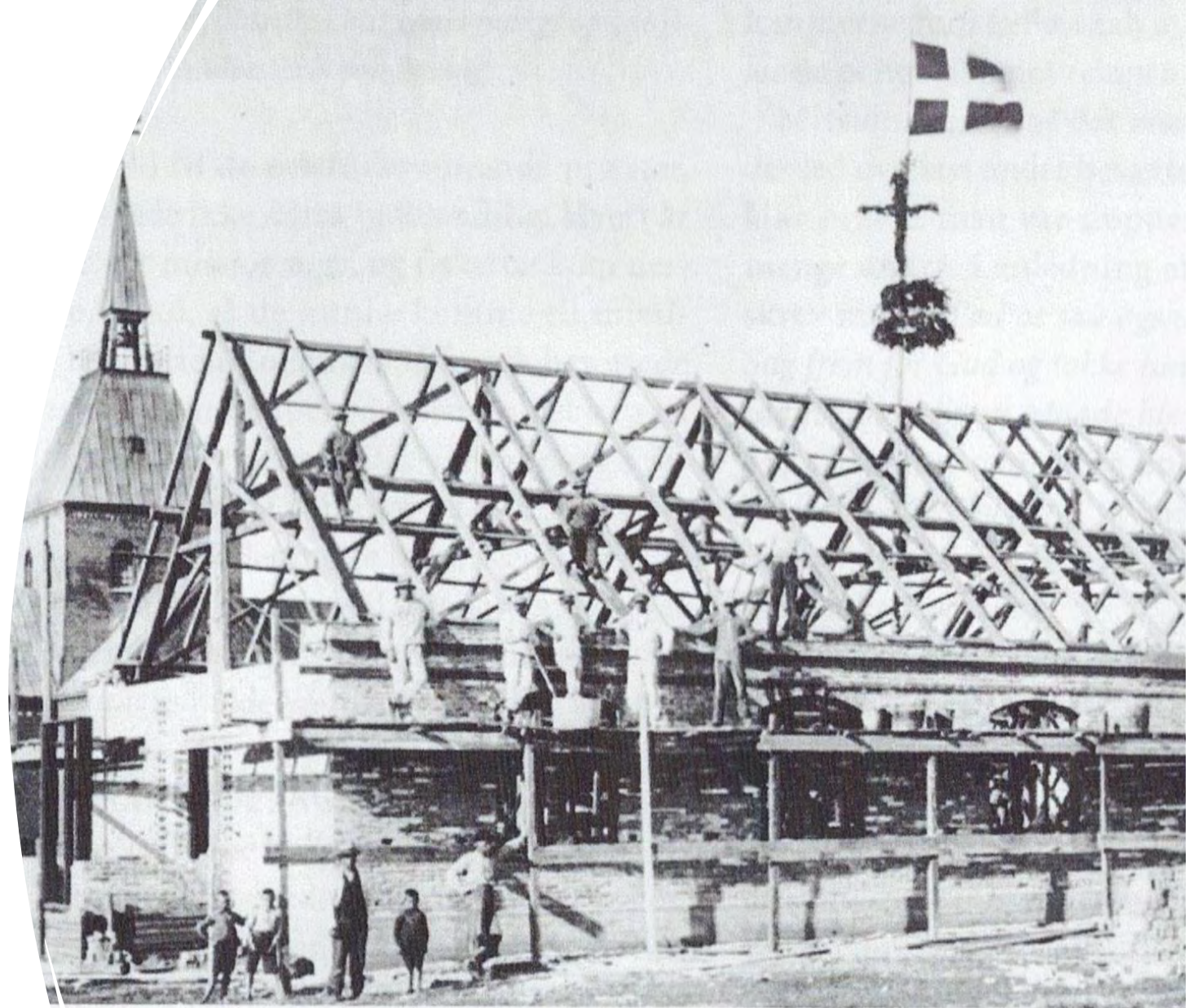
De gudelige forsamlinger er en fællesbetegnelse for de mange vækkelsesbevægelser, der opstod i første halvdel af 1800 tallet i Østdanmark....

Efter 1864 bredte denne bevægelse til vestkysten og i 1870'erne til kystsamfundene.

Den stærkeste var Indre Mission, men også

Grundvigionere, Mormoner (især i Vendsyssel) og andre trosretninger spredtes.

Specielt i Harboøre og **Vorupør** var der stærke menigheder men også i Hannæsområdet vandt det indpas

En rejsegildet i 1916. Øverst til venstre på spærene ses Niels Andersen Nielsen. Foto: L. 1916.

Afholdsbevægelsen

I sammenhæng med den religiøse vækkelse langt kysten blev kampen mod brændevinen indledt.

For mange var brændevinen det eneste lyspunkt i en hård tid med slid og slæb og daglig kamp mod hawet og tilværelsen.

Mange drak sig fra hus og hjem og familie.

Derfor var afholdsbevægelsen sammen med den religiøse vækkelse en betydelig faktor i bostederne langs havet.-

Første beboelse i Lildstrand eller ”Nahr End” 1886

Poul Kristian Græsbøl flytter til Lildstrand i 1883 og begynder som fuldtidsfisker.

Han bliver gift med Bolette og bygger huset ”Strandgården” i 1886.

Poul Kristian Græsbøl blev ansat som bådmand på redningsbåden 1. nov. 1886 og blev fra 1. nov. 1892 også opsynsmand langs kysten.

Han deltog i mange redningsaktioner og blev hædret med dannebrogsmændenes hæderstegn.

1885 Dannelsen af Fiskeriforeningen for Lildstrand

Foreningen talte til begyndelsen 27 medlemmer, der kom fra nærområdet, Nørklit, Kæret, m.fl.

1886 opførtes det første **ishus** med is , der blev hugget i Strandkær om vinteren og anbragt i ishuset ved landingspladsen.

Nedisningen betød, at fangsten kunne holde sig og transporteres længere.

De første længehuse omkring landingspladsen I Lildstrand ca. 1900

Strandvejen 104 fra 1898

Strandvejen 107 fra 1887

Strandvejen 106 fra 1902

Havneplanerne

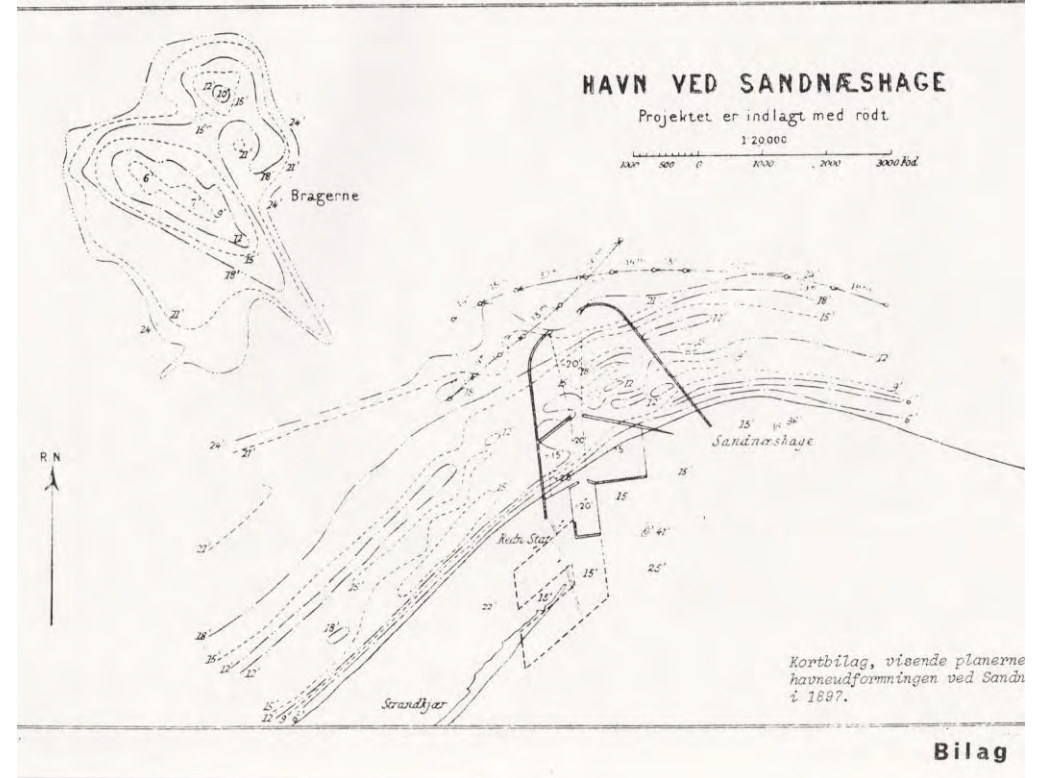
Besejlningsforholdene på Vestkysten var meget debatteret gennem sidste del af 1800.

Der var behov for et supplement til Esbjerg havn båden til fiskeri og handel og som nødhavn.

I en kommissionsbetænkning i 1898 blev der peget på havn ved Sandnæshage til et samlet beløb på 11 mio. kr.

Efter lange forhandlinger blev det i stedet havne ved Hanstholm og Hirtshals

Stionen af 16. Juni 1897.

Mange både flyttes til Lildstrand omkring 1900

I forbindelse med havneplanerne i 1998 blev det opgjort, at 62 fiskere fiskede fra stedet fra 7 åbne havbåde.

Det anføres, at ikke alle boede på stranden og ikke alle havde fiskeri som hovederhverv.

I 1901 fik Lildstrand sin første motorbåd med navnet T 74 ALPHA på 2,65 brt. Motoren var en GIDEON fra firmaet Rud. Kramper og Jørgensen i Horsens

I feb. 1901 var der ifølge folketællingen 11 husstande i Lildstrand

I 1911 er antallet af husstande steget til 16

Havbaad T. 189 sættes paa Land. Baaden er hevet frem paa ste Rulle, og Drengen staar parat med den næste. Baader støttes for ikke at blive slaet omkuld af Brændingen. Strand, Vester Han Herred. (Nationalmuseet fot.)

Bulbjerg og Skarreklit

Bulbjerg og Skarreklit som lokal klenodie

- I 1907 blev der på toppen af Bulbjerg opført et badehotel
- Det var frk Mejlby fra Aarhus, der stod for byggeriet
- Hotellet blev ødelagt af tyskerne i 1945

Lildstrand vokser

Lildstrand får telefonforbindelse i
1910

Lildstrand i 20'erne.... Begyndende
turisme

Det etableres privatskole i 1924

Poul Græsbøl havde en datter, der havde engelsk syge og ikke kunne gå til skolen i Kæret.

Derfor etableres 1. nov. Privatskole der til start havde 9 elever og en lærer.

I 1927 købte Tømmerby-Lild Kommune skolen for 4.000 kr. og skolen fungerede herefter som almindelig folkeskole...

Elever og Lærer Larsen I 1937, hvor der var 17 elever I skolen

Pensionater fra 1927...

Strandvejen 106 og 107 startede med at drive pensionater om sommeren

Strandvejen 106 i 1928

Strandvejen 106 var spisestedet.

Der blev lejet værelser rundt om i byen til feriegæsterne.

Og der blev hygget....

Fiskeriet udvikles og byen vokser i 30'erne

- Strandgården med telefon mast i forgrunden I 1934.
- Bagved den nye købmandsbutik fra 31
- Det er østenvind og der flages..?
- Der er grusveje I byen

Der etableres toldstation i 1922

- Toldstedet var blevet etableret i Kæret i 1987
- Blev flyttet til Lildstrand i 1921 i ny embedsbolig
- Frederik Henneberg blev ansat som toldassistent.
- Han var desuden aktiv redningsmand
- Nu er længehuset afløst er et byhus med stram arkitektur

Ny redningsstation 1928 ved landingspladsen

Der ankom ny motorredningsbåd der var større end den gamle.

Derfor opførtes ved landingspladsen nyt redningshus.

Dette hus blev taget af storm i 1970

Købmandsbutik i 1931 og elektricitet

Købmand Kronborg bygger hus og
etablerer købmandsbutik på
Strandvejen 99.

Samme år kommer der elektricitet til
Lildstrand

Sandnæshus 1934

Måske billede af det første bestyrerpar ?

Planerne var oprindeligt et feriehotel..

Men tyskerne flyttede ind under krigen

Efter krigen blev stedet opkøbt af
Københavnshavns kommune og brugt til
feriekoloni for skolebørn.

2 "Sandnæshus" Lildstrand

Forsamlingshus 1948

- I fællesskab blev der i 1948 opført nyt forsamlingshus langs Strandvejen.
- Forsamlingshuset blev i 1960 udvidet med tilbygning med køkken og toiletter

Kirke i 1950

Det gamle redningshus stod ubrugt efter at redningsbåden var flyttet til landingspladsen.

Derfor blev der i 1950 foretaget en tilbygning og indrettet kirke i det gamle redningshus

Motor-ophalingsspil i 1952

- Efter krigen kom der igen gang i fiskeriet.
- Der var nu ca. 12 både, der fiskede fra stedet.
- Etableringen af motorspillet betød, at kuttere på op til 11 brt. kunne hales op
- Der opførtes et nyt stort fiske og ishus ved landingspladsen til betjening af bådene

Nye generationer vokser frem i Lildstrand

- Der er i 1952 nu 32 børn i Lildstrand skole
- Skolen nedlægges i 1960, da den nye Lild Centralskole på Bjerget tages i brug.

Lildstrand 1956

Den gamle lokale og meget enkle byggestil er under forandring og en ny trend indføres...

Nu bygges der med udhæng og store ruder

Forandringer på vej 1960

Hanstholm havn påbegyndes i 1960

Havnen indvies i 1967

Andre fiskerihavne som Hirtshals, Thyborøn og Esbjerg er attraktive for unge fiskere med mulighed for gode indtjeneringer på store kuttere

Lildstrand 1967

Befolkningstallet topper ved 180 indb.

Der er nu 17 kystbåde, der fisker fra stedet

Der er stadig stor lokal entusiasme

Nedbrydning af kysten

Der fjernes store mængder af ral fra forstranden i slutningen af 1960'erne.

Rallet bruges i byggeindustrien, der har stort opsving.

Der etableres ved Sandnæshus er stort sortereanlæg og vest for Lildstrand en stort raloplagsplads.

Havet begynder at skære meget kraftigt i kysten omkring landingspladsen og true de herværende bygninger og installationer.

Mange fiskere forlod Lildstrand og begyndte at fiske fra Hanstholm

I 1970 er der kun 4 både tilbage i Lildstrand

Stormflod oktober 1970

Havet tager den nyeste redningshus.

Redningsbåden bliver herefter placeret på parkeringspladsen ved fiskerlejet, men deltager i flere redningsaktioner.

Desuden tager havet størstedelen af fiskehuset og et redskabshus og hele forstranden og hermed mulighederne for ophaling af bådene

Oktoberstormen stoppede definitivt fiskeriet fra Lildstrand.

De sidste 4 både bliver flyttet til Hanstholm og spilhus og wiretræk demonteret.

Ralskrabningen stoppes med øjeblikkelig virkning d. 9. oktober 1970

Stilstand

Mange mennesker flytter fra Lildstrand efter fiskeriets ophør.

Mange helårsshuse sælges nu som fritidsboliger.

Ved kommunesammenlægningen i 1970 kommer Tømmerby-Lild kommune og hermed Lildstrand under Hanstholm kommune

Vinden vender

Nedbrydningen af kysten mindskes efter ophøret af ralskrabningen.

Enkelte redskabshuse genetableres eller opføres ved landingspladsen i forbindelse med det tiltagende jollefiskeri fra stedet

Der udarbejdes partiel byplan for Lildstrand i 1975.

I byplanen udlægges plads til opførelse af flere helårshuse samt en del nye sommerhuse på stedet....